

Curset sobre «La Teoria i Metodologia en els estudis de paisatge»

Durant la primera setmana de maig de 1986 tingué lloc un curs sobre la teoria i la metodologia en els estudis de paisatge, a càrrec del Dr. Josep M. Panareda i Clopés, professor titular de Geografia Física de la Universitat de Barcelona. El curs, organitzat per la Societat Catalana de Geografia, es desenvolupà en una aula del Departament de Geografia de la Universitat de Barcelona. El dia 10 de maig es dedicà a treball de camp a la vall de Santa Fe del Montseny.

L'objectiu principal del curs fou oferir una visió general dels principis teòrics i metodològics de la Ciència del Paisatge, i presentar diversos exemples concrets. En tot moment es procurà mostrar la necessitat de realitzar estudis de paisatge, i la seva validesa de cara al coneixement del país i la planificació territorial.

Es plantejà el concepte de paisatge, un terme que actualment té moltes accepcions, pel que alguns autors es plantegen la conveniència de cercar un terme nou. S'exposà el panorama actual d'aquesta discussió. En concret es desenvolupà la seva relació amb la Geografia i Geografia Física. Es discutí els termes i conceptes de geosistema, geografia física global i estudis integrats.

Es parlà de les taxonomies establertes i se'n indicà les limitacions en cada cas.

S'explicà els nivells diferents en els estudis de paisatge: morfologia, tipologia, estructura i dinàmica, geofísica i geoquímica del paisatge. En aquest moment es plantejà en quin estadi s'han d'incloure els treballs de paisatge desenvolupats a Catalunya i a la resta d'Espanya. S'indicà amb claredat que en qualsevol cas no es coneix cap treball de paisatge que hagi superat l'estadi d'un estudi de morfologia del paisatge, almenys en quant es refereix a geògrafs.

Tanmateix es constatà l'avantatge d'alguns ecòlegs respecte als geògrafs. Aquells han dut a terme estudis que poden inclure's en estadis superiors d'anàlisi i interpretació del paisatge. Es feu palesa l'existència d'unes condicions acadèmiques (plans d'estudi, assignatures, preparació del professorat, infraestructura material, etc) no gaire apropiades per a l'aprenentatge dels mètodes i tècniques que haurien de permetre dur a terme estudis de paisatge, útils i vàlids.

Malgrat la constatació de que els geògrafs de Catalunya havien fet tard en els estudis de paisatge, es plantejà la urgència d'endegar cursos i, sobretot, treballs concrets, que permetessin superar les greus mancances actuals. La necessitat de dur a terme estudis de paisatge des d'una perspectiva geogràfica fou en tot moment clara i evident.

Com a punts de referència es presentà un conjunt de treballs concrets de paisatge realitzats per Josep M. Panareda al Montseny, Garraf, Montserrat i Banyoles. Es presentà amb més deteniment l'exemple del Montseny, indret visitat pels cursetistes durant la jornada de treball de camp.

En tot moment s'insistí en la necessitat d'elaborar uns documents gràfics i cartogràfics que permetessin una anàlisi i una representació còmodes de les dades recollides i elaborades. Es presentaren una sèrie d'exemples de mapes i perfils que feren més clara la necessitat d'elaborar elements gràfics.

La sortida al Montseny es concretà en un recorregut pel límit de la vall de Santa Fe, en la franja de contacte entre la fageda, roureda, castanyeda i l'alzinar. El fet de ser una zona de conflicte natural permeté una discussió detallada de la dinàmica i evolució del paisatge, en relació amb el tipus d'explotació per part de l'home. Es plantejà especialment les conseqüències del canvi d'estratègia en l'aprofitament al llarg dels darrers anys.

Al llarg del treball de camp es parlà de com fer un estudi concret i vàlid de cara al planejament territorial. En aquest sentit s'exposaren exemples concrets que foren la base per a una discussió molt enriquidora: metodologia i tècniques de treball de camp, elecció dels estudis sectorials, elaboració i redacció de documents, establiment de gràfics i mapes, etc.

Una de les conclusions principals del curs fou la necessitat de què els estudis de paisatge només poden realitzar-se amb garantia de qualitat a partir d'equips interdisciplinaris. Potser el que es veié menys clar fou el paper del geògraf. Hi ha la idea de què la tasca del geògraf és la direcció i coordinació de projectes i treballs. Es tracta d'una idea molt bonica pels geògrafs, massa bonica per fer-la servir com a justificació de les limitacions i fracassos propis. És una afirmació que cal modificar, molt especialment degut a què la direcció d'un treball no ve donada per un títol acadèmic o una il·lusió, sinó per la capacitat personal de dirigir i coordinar un grup de treball, i en la preparació teòrica, metodològica i tècnica.

Per això massa sovint el geògraf, al no veure gens clar el seu paper dins del món científic i tècnic, es tanca i mira de resoldre els problemes tot sol. Aquest és un error molt greu, que cal evitar de totes passades. Per superar aquesta situació cal obrir-se i no tenir por de res. Fins no s'ha de tenir por de perdre la marca acadèmica de geògraf que dóna l'actual universitat. Aquesta pot ser la conclusió principal del curs.

Josep M. Panareda
Maig de 1986